

rodilých mluvčí češtiny (**den brannosti**, To znali už **za starýho Procházký**; Je to tu **jako v židovské škole**; Kouří **jako cikán za dubem**; Ten lustr **svítí jako za dušičky** apod.). V tomto bodě není výzkum dostatečně provázán s obecnými závěry didaktickými, např. hovoříme-li o zahraničních studentech bohemistiky, především o Neslovanech, kteří studují češtinu mimo české jazykové prostředí, jakými kritérii se má řídit volba frazeologického materiálu ve výuce zejména na nižších úrovních podle SERRJ.

Ze získaných údajů by bylo možné vyvodit i další závěry, např. nakolik znalost českých lingvoreálií závisí též na délce studia češtiny. Autor zahrnul do výzkumu v zahraničí pouze studenty bakalářského studia, u nichž se na délku studia češtiny ptal, v českém prostředí měl respondenty i z magisterských studií a stážisty, u nichž se ale o délce studia češtiny čtenář nedozví nic. Tato asymetrie mohla být vynucena okolnostmi, ale i když takto různorodý vzorek relativizuje prezentované výsledné hodnoty, bylo by zajímavé i s tímto parametrem pracovat.

Znalost kulturněhistorických frazémů je nepochybně důležitou součástí sociokulturní kompetence studentů bohemistiky obecně. Publikace doktora Hasila vede čtenáře k zamyšlení nad některými aspekty výuky českého jazyka jako cizího. Doufejme, že bude inspirovat práce další, které přispějí k lepšímu, detailnějšímu a spolehlivějšímu poznání této důležité oblasti ČČJ.

Ropková, Eva (2011):

Tschechisch nicht nur für Juristen. Čeština nejen pro právníky.

Stuttgart: Schmetterling Verlag.

Kateřina Šichová

Impulsem ke vzniku předkládané knihy byla „absence učební pomůcky pro studenty právnických fakult na německém knižním trhu“. Je to tedy první učebnice češtiny, která se zabývá českou právníkou terminologií, resp. českým právem, a jedna z prvních didaktických pomůcek, která se soustřeďuje výlučně na odborný jazyk. Její velkou předností jistě bude fakt, že jde o materiál prověřený v praxi – autorka Eva Ropková působí jako advokátka v Česku, ale zároveň již několik let externě vyučuje češtinu na univerzitě v Řezně; skriptum, které bylo postupně zpracováno do podoby dnešní učebnice, bylo vyzkoušeno v několika kurzech právníké češtiny.

Díky podrobnému návodu k práci s učebnicí, důsledné dvojjazyčnosti doprovodných textů (zadání úkolů, nadpisy kapitol atp.), obsáhlému slovn-

níčku a klíči je učebnice určena nejen pro práci v jazykových kurzech, ale i pro samouky. Uživatel však musí vládnout již relativně dobrou češtinou a minimálně základní slovní zásobou. V předmluvě je deklarováno, že se vychází z „úrovně B1/B2“ a že první celek učebnice „je zamýšlen pro začátečníky s dobrými základy českého jazyka“, což jsou poněkud nejasné formulace. Navíc je mezi těmito danými úrovněmi velký rozdíl v jazykových znalostech a dovednostech a lidé na jazykové úrovni B1 a už vůbec B2 nejsou začátečníci (myšleni jsou tedy patrně začátečníci v právnickém jazyce). Tato nejasnost je mírně problematická i pro výstavbu učebnice a odráží se například v gramatických komentářích k jednotlivým jevům: zatímco posluchač na úrovni B1 si rád zopakuje, nebo se dokonce dozví např. formy pomocného slovesa u kondicionálu nebo 5. pád, pro posluchače na úrovni B2 a výš je tato informace již přebytná. Také vzhledem k tomu, že učebnice neobsahuje systematický výklad gramatiky, by byl posluchač na úrovni B1 – zvláště bez pomoci učitele – patrně přetížen; o nutnosti zvládnutí základní slovní zásoby, aby na ni mohla navazovat slovní zásoba odborná, již byla řeč.

Učebnice sestává z návodu (tipy pro efektivní využívání knihy), jednotlivých lekcí, klíče, slovníčku, seznamu literatury a dvou CD. Klíč obsahuje řešení úkolů a přepisy poslechových cvičení. Slovníček je se svými 2 700 lematy podrobný a ekvivalenty dobře zpracovaný. Jedná se o směr čeština-němčina (nikoli naopak, jak deklaruje zadní strana obálky; takové rozšíření by ale stálo při druhém vydání za úvahu) – s ohledem na cílovou skupinu jsou některé údaje, např. rod u německých substantiv, umístěny v podobě členu za substantivem, přebytné a seznam mírně znepřehledňují. Umístění seznamu literatury je u učebnice odborného jazyka dobrý nápad. Seznam by ale v tom případě měl obsahovat ne pouze sedm titulů (německý slovník *Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache* představuje pramen pro autorku, nikoli pro uživatele knihy), ale základní publikace k českému právu (jako některé z uvedených titulů, např. *Tschechische Steuergesetze*). Kromě toho by uživatelé kromě přehledů právních odvětví v jednotlivých kapitolách jistě v příloze uvítali stručné shrnující přehledy českého právního systému. A vzhledem k výstavbě knihy, a tedy absenci mluvnického výkladu, i vzhledem k tomu, že je učebnicí sice odborného, ale přece jen jazyka, jednoznačně chybí v příloze gramatické tabulky s deklinacemi, konjugacemi atp.

Jisté novum této učebnice je její cyklická koncepce (tuto metodu aplikuje již např. Lída Holá, ale ve více dílech jedné učebnice). Je rozdělena do tří celků se zvyšující se náročností po deseti kapitolách, které zpracová-

vají základní oblasti práva (právo občanské, pracovní, trestní, správní, finanční, ústavní). Uživatel je tedy obeznámen jak se slovní zásobou z těchto oblastí, tak s vybranými situacemi, kde se dané právo aplikuje. Protože se každé téma opakuje celkem třikrát, pokaždé na vyšší jazykové úrovni, mohou studenti vždy zopakovat a upevnit látku starou, plynule na ni navázat a rozšířit si slovní zásobu, potažmo i škálu zvládnutých mluvnických jevů. A jelikož jsou jednotlivé kapitoly na sobě nezávislé (což umožňuje i zmíněná absence výkladu gramatiky), je možné začít jednak jakoukoli kapitolou podle zájmu či potřeby, jednak na různých úrovních obtížnosti. Tato koncepce jistě umožní využití učebnice širokou škálou zájemců a jistým způsobem vysvětluje výše zmíněný rozpor u předpokládané cílové skupiny.

Deset kapitol prvního celku s názvem „Začínáme“ se vyznačuje tím, že jejich texty jsou provázeny překlady do němčiny, výslovnost zkratk je uváděna v závorkách a tempo řeči na audionahrávkách je nízké. V této fázi jsou také gramatické poznámky pod čarou k jednotlivým jevům ještě výhodou (možná by zde šlo zajít více nad rámec pouhé deskripce) a umožňují uživateli zopakování a zařazení jevu do systému. Druhý celek má motto „Už něco umíme“. Jeho dialogy a texty jsou náročnější a jejich překlad se nachází v klíči, aby studenti nejprve sami zkusili text převést do svého jazyka. K tomu jim dopomůže seznam slovíček uvedený přímo pod tím kterým textovým úsekem. Ve třetím celku „Téměř jako profesionálové“ u textů nenajdeme ani slovíčka, ani překlad, protože student již má být schopen text přeložit v případě potřeby (a popř. s pomocí slovníku) sám. Nyní by měly jeho znalosti dosahovat úrovně C1, a proto v této fázi nejsou gramatické poznámky (a zvláště u jednoduchých jevů typu vokativ) na místě. Pokud by tento způsob zacházení s gramatikou měl zůstat zachován, bylo by třeba i u gramatických jevů zavést jistou progresi a pro danou úroveň jevy okomentovat, popřípadě – zvláště pro samouky – vysvětlit a ve cvičeních cíleněji procvičit.

Kapitoly všech tří celků jsou uspořádány jednotně. Úvodem je prezentován dialog a souvislý text k danému tématu, následují cvičení, přehled slovní zásoby a zajímavost z českého právního systému či z právního jazyka.

Dialogy působí autenticky, texty jsou sepsány nenásilně a plynně, nevyhýbají se ani náročnějším mluvnickým či lexikálním jevům (trpný rod, frazémy apod.). Silnou stránkou učebnice jsou cvičení – rozmanitá, nápaditá, zohledňující všechny čtyři jazykové kompetence. Čtenář zde najde překladová cvičení, diktáty a pravopisná cvičení, křížovky, poslechy, doplňování nebo multiple choice na lexikum i na gramatiku, ale i impulsy ke konverzaci nebo k písemnému projevu.

Tato skvělá didaktizace látky se vyjeví již při začátcích práce s knihou. Proto by měl zájemce o ni pominout, že na první pohled působí učebnice jako skriptá a vizuální stránkou příliš nemotivuje. Na druhé straně je třeba pozitivně poukázat na dostatek místa na doplňování, zpracovávání úkolů a na vpisování poznámek, i na papír, na kterém se dá gumovat a který se nepropisuje. Tyto zdánlivé banality často představují problém u moderních zpracování knih na křídovém papíře a uživatelé *Češtiny nejen pro právníky* jistě ony drobné, ale veskrze praktické výhody ocení.

U druhého vydání by kromě zavedení modernějšího layoutu a přidání výše zmíněných pasáží bylo třeba odstranit několik odchylek od běžné bohemistické terminologie, chyb a překlepů (podstatná jména nemají slovesný rod (Ropková 2011: 15); u negativních imperativů by se měly trénovat pouze nedokonavé formy slovesa (tamtéž: 264); *vdruhém* s mezerou (tamtéž: 16) atd.). Také by měla proběhnout důkladnější německá jazyková korektura. Když autorka uvádí, že německé překlady „mají co nejpřesněji odpovídat českému originálu“, má na mysli zřejmě jistou doslovnost (shodu formy a lexicu), což ale vede k místy kostrbatým až chybným německým větám. Vzhledem k pokročilosti uživatelů jak jazykové, tak odborné, taková didaktická doslovnost na úkor optimální jazykové ekvivalence není potřeba.

Tschechisch für Juristen je každopádně učebnicí, na kterou německy mluvící právníci dlouho čekali. A nejen oni. V pestrosti jejích cvičení a cyklickém výkladu látky (byť v podstatě pouze se zaměřením na slovní zásobu) by mohla najít inspiraci nejedna příručka češtiny jako cizího jazyka.

Sodeyfi, Hana – Newerkla, Lenka (2011):

Idiomatische Redewendungen, Sprichwörter und Begriffe der Gegenwartssprache in Österreich und der Tschechischen Republik.

Frazeologické a idiomatické výrazy v současné češtině a rakouské němčině.

Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

Kateřina Šichová

Česko-německá a německo-česká srovnávací frazeologie patří i přes četné imputy z evropské frazeologie i obecné lingvistiky stále k oblastem relativně neprobádaným, byť se ke starším dílům v posledních letech připojují četné studie, reagující na nové trendy ve frazeologii, jako